

Reality is no longer something you see – it is something you sense

Tikrovė nebėra tai, ką gali pamatyti, bet tai, ką gali pajauti

-

Ary Stillman

Ary Stillman abstrahuoti vaizdai - „vidinės realybės“ atspindžiai.

Raktiniai žodžiai: bevaizdystė, atsitiktinumas, abstrakcija, vidinė realybė, kitas matymas.

-

Skaitau apie Ary Stillman ir suprantu, kad visa tai, kas išliko apie jį – tik apybraižos parašėse; tikro, įdomaus ir giliai prasmingo gyvenimo. Beveik kaip lenkų kilmės poetės Wislavos Szymborskos eilėse „Gyvenimo aprašymas“. Gyventa ilgai, o gyvenimo (su juo ir kūrybos, nes abu šie segmentai yra neatsiejami) aprašymas visai trumputis. Visus susikurtus namus svetur (ne tik vietas, bet ir jausmo prasme) pakeičia miestų pavadinimai: Lietuva, Niujorkas, Paryžius, Berlynas, Meksika... O apie einantįjį, ieškantįjį, kuriantįjį ir per savo kūrybą kalbantį- vos viena-kita mintis – kontūras, nejučiom pasirodantis 20a. meno istorijoje, už plonos raudonos linijos.

Su Ary Stillman ir jo kūryba pirmą kartą susitikau prieš metus, tad jis – man vis dar slėpinys. Mįslė. Iki galo nesuprasta ir nepažinta. Gal būtent todėl man jis ne BUVO dailės istorijoje bei mene, bet vis dar, ar TEBE YRA. Savu būdu kalbuosi su juo. Ne, veikiau jis kalba – aš klausau. Tarytum Ary brolis, vėl iš naujo ir lyg pirmąjį kartą išgirstu jo žodžius, pasakytus po antrojo pasaulinio karo ir siaubingai viduje išgyvento savos tautos holokausto:

„Nebegaliu tapyti taip pačiai, kaip anksčiau, esu tikras, kad kiekvienas kūryba užsiimantis žmogus turės kažką pakeisti. Man paviršinės realybės pasaulis daugiau nebėra tapomas. Daugiau nebegaliu tapyti natūrmortų ar miesto gatvių, nesvarbu kiek individualaus suvokimo ir jausmingumo suteikčiau savo tapybai. Turėsiu „kastis“ giliai į save – į savo pasąmonę, jei taip įmanoma ir iš jos „ištraukti“ vidinę realybę.“

Ir po šio mudviejų pokalbio, tiksliau mano klausiančios tylos, sutelktos į jo žodžius, nesvarbu, kad jie buvo skirti ne man, tarškinančiai klaviatūros mygtukus, atrodo, kad pirmąsyk pažinau Jį. Prisiliečiau prie jo kūrinių paslapties, ar kaip pats Ary sako: „vidinės realybės“. Man jo kūrinių abstrakti raiška NEBE apie tuometinį laikmetį, stilių ar madą, net ne apie protestą ir maištą. Apie jausmą, kurio negali įžodinti, todėl kuri, todėl iš jo ir per jį. Kuriasi...

Ši Ary „bevaizdystė“ (terminą taikau vėlyviesiems A.Stillman kūriniams), kaip ją vadinu savo meniniame tyrime, kalba kur kas daugiau, nei objektai ar vaizdiniai imituojantys realybę. Bevaizdystė yra viena iš kertinių sąvokų, man kuriant atsitiktinumo metodologiją (o gal tiksliau būtų vadinti: atsitiktinumą, kaip metodą). Ji apima abstrakčios formos vizualinio meno kūrinio gimimą, kuriame svarbiau ne tai, kas jame pavaizduota, bet tai kas UŽ JO. Žinutė, kurią kūrėjas transliuoja savo darbe su mažiausiu ir tuo pačiu paveikiausiu meniniu gestu. Kaip pavyzdį galima būtų paminėti Jackson Pollock kūrinius, ar man asmeniškai savo idėjomis ir matymu nepaprastai artimą kūrėją John Cage, bei jo kūrinių 4'33 ar R.Rauschenberg pratrintą De Kooning darbą.

Tačiau taip pat bevaizdystė vadina ir kūrinius, kurie susikuria lyg savaime, be tiesioginio paties menininko įsikišimo į kūrimosi procesą. Tokio tipo bevaizdystės pavyzdžiais galėtume laikyti G. Trimako Pinholo kameros „pagautus“ sustojimų vaizdus, pritvirtinus kamerą prie dviračio sėdynės. Mano pačios ofortų plokšteles, nešiotas kišenėje, ir prasitrynimais, prasibraukimais, ant paviršiaus nugulusiomis dulkėmis, fiksuojančias atsitiktinius susitikimus, būvimus, patyrimus.. (čia galėčiau tęsti ir toliau, bet nenorėdama per daug giliai panirti - stabteliu).

Kalbant apie Ary Stillman, rodos, kad mūsų bevaizdystės, nepaisant laiko nuotolių.. su-si-kal-ba. Ary – apie jausmą, o mano bevaizdystė – apie atsitiktinumą. Būtent jis tampa mano magistro studijų, o ir tolimesnio kūrybinio etapo tema, lauku ir priežastimi. Ary Stillman vardinės stipendijos lauke tyrinėčiau bevaizdystės apraiškas autoriaus kūryboje, mąstyme ir matyme.

Violeta Mackialo, 2021m.